NAANTALI LUONNONMAA ISOKYLÄ

Arkeologinen inventointi 29.10.2024–31.1.2025

Muuritutkimus Oy

FT Kari Uotila, FM Lauretta Suomi & FM, KTM Maria Ronkainen

3.2.2025

TIIVISTELMÄ

Muuritutkimus teki ajalla 29.10.2024–31.1.2025 arkeologisen inventoinnin Naantalin Luonnonmaalla, Särkänsalmentien pohjoispuolisella kallioalueella, jonne suunnitellaan hotellikaavaa. Alueella sijaitsee mahdolliseksi muinaisjäännökseksi luokiteltu kiviröykkiö, Isokylä (mj. rek. 1000004135). Inventoinnin tavoitteena oli selvittää röykkiön ajoitus ja luonne sekä tehdä yleisinventointi koko suunnittelualueella. Inventointimenetelminä käytettiin vanhaan kartta-aineistoon ja ilmakuviin tutustumista, maastotarkastusta ja metallinetsintää metallinilmaisimella. Kiviröykkiö paljastui inventoinnissa tuulimyllyn pohjaksi, ja sen ympäriltä löytyi myllyyn kuuluneita nauloja ja muita rautaosia. Röykkiön lähiympäristöstä havaittiin lisäksi pienen rakennuksen kivijalka, muutamia kivistä ladottuja aidantolpan sijoja ja louhostoiminnan jälkiä. Muualla inventointialueella tehdyssä metallinetsinnässä löytyi vain moderneja roskia. Esihistoriaan viittaavia havaintoja ei alueella tehty.

Kannen kuva: Kiviröykkiö Isokylä (mj. rek. 1000004135). Kaakosta. Kuva L. Suomi 29.10.2024

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

Kohde	Naantali, Luonnonmaa, Isokylä
Muinaisjäännös	Isokylä (mj. rek. 1000004135)
Tutkimuksen laatu	Arkeologinen inventointi
Ajoitus	Historiallinen aika
Sijainti	ETRS-TM35FIN-tasokoordinaatit (Alueen keskipiste): N=6712818 E=222645 Korkeus noin 28 m mpy. (N2000)
Vastuullinen johtaja	FT Kari Uotila
Kenttätyönjohtaja	FM Lauretta Suomi & FM, KTM Maria Ronkainen
Tutkimuslaitos	Muuritutkimus Oy
Projektikoodi	MuTu125007
Kenttätyöaika	29.10.2024, 28. ja 31.1.2025
Tutkimuksen tilaaja	Naantalin kaupunki
Löydöt	Ei talteen otettuja löytöjä
Valokuvat	MuTu125007Dg_1–15
Alkuperäinen raportti	Museovirasto
Raportin kopiot	tilaaja

Aikaisemmat tutkimukset

Brusila, Heljä: tarkastus 1998
Brusila, Heljä: inventointi 2004

SIJAINTIKARTTA

Tutkimusalueen sijainti (punaisella ympyrällä).
Pohjakartta: Maanmittauslaitos maastokartta (https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/)

SISÄLTÖ

1. Johdanto 2
2. Tutkimusalue 3
3. Menetelmät 4
4. Inventointihavainnot 5
    4.1 Isokylä (mj. rek. 1000004135) 5
    4.2 Muut havainnot 5
5. Yhteenveto 7
Lähteet 8

LIITTEET

Liite 1: Kartat
    Kartta 1: Tunnetut kohteet suunnittelualueen lähiympäristössä
    Kartta 2: Inventoinnin tulokset
Liite 2: Valokuvat havainnoista
Liite 3: Valokuvat poistolöydöistä
Liite 4: Vuoden 1782 isojakokartta

1. JOHDANTO

Muuritutkimus teki 29.10.2024, 28. ja 31.1.2025 arkeologisen inventoinnin Naantalin Luonnonmaalla, Särkänsalmentien pohjoispuolisella kallioalueella, jonne suunnitellaan hotellikaavaa. Tutkimuksen on tilannut Naantalin kaupunki. Alueella sijaitsee mahdolliseksi muinaisjäännökseksi luokiteltu kiviröykkiö, Isokylä (mj. rek. 1000004135). Inventoinnin tavoitteena oli selvittää röykkiön ajoitus ja luonne sekä tehdä yleisinventointi koko suunnittelualueella muiden, entuudestaan tuntemattomien kohteiden varalta.

Tutkimuksen vastuullisena johtajana toimi FT Kari Uotila, ja inventoinnin toteuttivat FM Lauretta Suomi ja FM, KTM Maria Ronkainen. Toisena inventointipäivänä mukana oli myös fil. yo Hanna Isokorpi. Mittausdokumentoinnista vastasivat Ronkainen, Suomi ja Isokorpi. Valokuvauksesta ja raportin kirjoittamisesta vastasivat Suomi ja Ronkainen.

Turussa 3.2.2025

Kari Uotila Lauretta Suomi Maria Ronkainen

2. TUTKIMUSALUE

Suunnittelualue on pinta-alaltaan noin 3,3 hehtaaria, ja se sijaitsee Luonnonmaan saaren länsiosassa, Isonkylän golfkentän ja Särkänsalmentien pohjoispuolella. Inventoidun alueen kokonaispinta-ala oli noin 3,5 hehtaaria.

Alue on korkeaa, jäkälä- ja sammalpeitteistä kalliota, jolla kasvaa harvaa mäntymetsikköä. Korkeimmillaan alue on noin 30 m mpy. Lähellä kallion pohjoisreunaa sijaitsee leiripaikka, jolla on grilli, penkki ja pieni avovaja/katos. Noin 85 metrin etäisyydellä koillisessa on laavurakennus. Myös alueen pohjoispuolella on laaja golfkenttä.

Vanhoista ilmakuvista näkee, että alue oli pitkään ollut osa laajempaa, peltojen ympäröimää metsää. Vasta 2000-luvun aikana alueen länsipäähän ja keskivaiheille on noussut Kultaranta Resort Oy:n majoitusrakennuksia. Tutkimusalue sijoittuu näiden rakennuskeskittymien väliin.

Kallion etelärinteellä sijaitsee muinaisjäännösrekisterissä oleva kohde Isokylä (mj. rek. 1000004135). (MuTu125007Dg_1–2). Kyseessä on näkyvälle paikalle kookkaista kivistä kasattu röykkiö, jonka on todettu olevan mahdollinen muinaisjäännös. Röykkiön sijaintia on luonnehdittu pronssikautistyyppiseksi, mutta kivien koon ja sijoittelun on todettu viittaavan myöhempään kasaamiseen. Röykkiötä on arveltu louhintavarastoksi, sillä alueella tiedetään olleen louhostoimintaa.

Muita entuudestaan tunnettuja kohteita ei suunnittelualueella sijainnut. Alueen ympäristöstä sen sijaan tunnetaan joitakin kiinteitä muinaisjäännöksiä: 130 metrin etäisyydellä röykkiöstä etelässä, golfkentän ja Särkänsalmentien välissä sijaitsee historiallinen Isonkylän kartano (1000018613). Noin 650 metrin etäisyydellä länsilounaassa sijaitsee mahdollinen muinaisjäännös Isokylä 2 (1000004174). Kyseessä on kaksi suurta siirtolohkaretta, joista toisessa on mahdollisesti ihmisen kaivertama kuppi. Hieman etäämmällä samassa suunnassa on kohde Isokylä 1 (1000004173), ajoittamaton kiviröykkiö. Noin 700 metrin etäisyydellä lounaassa sijaitsee muinaisjäännösalue Isokylä 3 (1000006220), joka sisältää rautakautisia kiviröykkiöitä. Reilun kilometrin etäisyydellä kaakossa, Matalahden eteläpuolen kallioalueella sijaitsee muinaisjäännöskohde Matalahti (1000004137), johon kuuluu neljä tai viisi pronssikautista hautaröykkiötä.

Kiinteiden muinaisjäännösten lisäksi lähistöltä on tehty myös irtolöytöjä: noin kilometrin etäisyydellä Isonkylän röykkiöstä kaakossa on kaksi pellolla sijaitsevaa löytöpaikkaa: Juntti III (1000053250), josta on löytynyt 1500-luvun klippinki, ja Lounakulma (1000050310), josta on löytynyt rahoja ja muuta pienesineistöä 1500-luvulta 1800-luvulle.

Isonkylän kiviröykkiöllä on tehty ensimmäinen tarkastus vuonna 1998, ja toinen vuonna 2004 inventoinnin yhteydessä. Molemmissa tapauksissa tarkastuksen teki FK Heljä Brusila. Tiedossa ei ole, että röykkiötä ympäröivällä kallioalueella olisi aiemmin tehty arkeologista inventointia.

3. MENETELMÄT

Inventointimenetelminä käytettiin alueen historialliseen kartta-aineistoon ja ilmakuviin tutustumista sekä maastotarkastusta, johon sisältyi silmämääräisen havainnoinnin lisäksi metallinetsintää metallinilmaisimella. Metallinetsintää tehtiin inventoitavalla alueella otantana. Kiviröykkiön ympäristössä tehtiin systemaattisempaa metallinetsintää tarkoituksena löytää viitteitä kohteen ajoituksesta. Silmämääräinen havainnointi toteutettiin koko tutkimusalueella.

Vanhat ilmakuvat saatiin sivustolta Paikkatietoikkuna.fi, ja historialliset kartat Kansallisarkiston Astia-palvelusta, sivustolta Vanhatkartat.fi ja Paikkatietoikkunan Varsinais-Suomen maisemahistoriakartat: Rakennukset ja kohteet -karttatasolta.

Kiviröykkiö ja muut havaitut kohteet dokumentoitiin kuvailemalla sanallisesti, valokuvaamalla digitaalijärjestelmäkameralla ja mittaamalla tarkkuus-GPS-laitteella.

4. INVENTOINTIHAVAINNOT

4.1 ISOKYLÄ (MJ. REK. 1000004135)

Isonkylän kiviröykkiö on muodoltaan pyöreä, kooltaan noin 6,6 m x 8,2 m, ja korkeudeltaan noin 0,8 m. Rakenne on kasattu suurehkoista kivistä. Valtaosa kivistä on pyöreitä luonnonkiviä, mutta seassa on lisäksi jonkin verran muodoltaan enemmän suorakulmaisia kiviä. Työstöjälkiä, kuten kiilojen aiheuttamia uria kivissä ei kuitenkaan ole näkyvissä. Suurimmat kivet on sijoiteltu röykkiön reunamille, kun taas keskellä on pienempiä kiviä. Röykkiön keskellä kasvaa sammalta ja hieman muuta kasvillisuutta. Muualla röykkiössä kivet ovat pääasiassa paljaita lukuun ottamatta muutamia pieniä, satunnaisia sammalläikkiä.

Varsinais-Suomen maakuntamuseon maisemahistoriakarttojen karttatasoja tarkastelemalla selvisi, että kiviröykkiön paikalla on aikoinaan ollut tuulimylly. Asiaan saatiin inventoinnin aikana vahvistus vielä paikalliselta ohikulkijalta, jonka muistikuvien mukaan mylly olisi purettu 1950-luvun alussa. Vanhin ilmakuva alueelta on vuodelta 1954, ja tässä kuvassa mylly on jo purettu. Tuulimyllyn kaksi pyöreää ja litteää myllynkiveä ovat nykyään viereisen Isonkylän kartanoalueen pihassa koristeina (MuTu125007Dg_3). Kolmas myllynkivi lojuu syrjemmässä kappaleiksi hajonneena.

Metallinetsintää tehtiin röykkiön välittömässä lähiympäristössä. Röykkiön ympäriltä löytyi useita historiallisen ajan rautanauloja, muutama tunnistamattoman rautaesineen katkelma sekä pieni, litteä ja pyöreä metalliesine, joka on todennäköisesti kolikko, mutta sen pinnassa ei ole säilynyt minkäänlaisia havaittavia kuvioita. Koon ja paksuuden puolesta, se voisi olla 1800-luvun lopun tai 1900-luvun alun penni. Löydetyt naulat ja muut rautaesineiden osat ovat epäilemättä kuuluneet tuulimyllyn puurakenteisiin, jotka ovat jo kokonaan maatuneet. Kuvat poistetuista löydöistä ovat liitteessä 3.

4.2 MUUT HAVAINNOT

Isokylän kiviröykkiön länsipuolella, 6,7 metrin etäisyydellä havaittiin mahdollinen kevyemmän rakennuksen, kuten aitan kivijalka (MuTu125007Dg_4). Alueella oli näkyvissä lisäksi useita louhostoiminnasta maastoon jääneitä merkkejä, kuten kulmikkaat, teräväreunaiset kivenlohkareet ja kallionreunat niissä erottuvine kiilajälkineen (MuTu125007Dg_5–6).

Inventoinnissa tehtiin havaintoja myös pienistä kivilatomuksista, jotka muodostuivat kahdesta vastakkain tai kolmesta rinkiin asetetusta kulmikkaasta kivestä (MuTu125007Dg_7–9). Tällaiset kivirakenteet ovat toimineet aidantolppien sijoina tai rajamerkkeinä, ja niitä tavataan usein historiallisilla tonttirajoilla. Jotkut havaituista latomuksista sijaitsevat karkeasti etelä-pohjoissuuntaisessa linjassa (kiviröykkiön länsipuolella, n. 30 m etäisyydellä), jolloin ne voisivat viestiä jonkinlaisesta historiallisesta rajasta. Suunnittelualueelta on kuitenkin saatavilla historiallista kartta-aineistoa vain niukasti. Vuoden 1782 isojakokartassa (A70:5/1–4 Isokylä; Isojako metsämailla koskien myös Intilän yksinäistaloa (1782–1782)) näkyy suunnittelualueella etelä-pohjoissuuntainen raja (kts. Liite 4), mutta se sijaitsee lännempänä, kuin havaittu kivilatomusten linja. Alueella on lisäksi latomuksia, jotka poikkeavat tästä linjasta: linjan lounaispuolella, noin 35 metrin etäisyydellä linjan eteläisimmästä latomuksesta, on kolmen kiven muodostama latomus, ja noin 40 metriä lounaaseen on jälleen samanlainen rakenne.

Linjan itäpuolisen kallionkohouman päällä, noin yhdeksän metrin etäisyydellä linjasta (n. 50 m röykkiöstä luoteeseen), on selkeä, neljästä pyöreähköstä kivestä muodostettu rinki (MuTu125007Dg_10). Ringin luoteispuolella, noin metrin etäisyydellä on vastaavanlainen, mutta hieman levinnyt muodostelma (MuTu125007Dg_11). Sijaintinsa ja mallinsa perusteella kyse voi olla myös tulenpitopaikoista. Kivien yhteydessä ei kuitenkaan havaittu minkäänlaisia palojälkiä, joten ne eivät ainakaan hiljattain ole olleet käytössä.

Kivilatomukset ovat saattaneet merkitä joitakin vanhempia, aidattuja rajoja, joita ei ole piirretty enää vuoden 1782 karttaan. Rakenteet voivat olla myös tolpansijoja joillekin yksinkertaisemmille aidoille, kuten karja-aitauksille, ja tällöin niitä ei luonnollisesti olisi merkitty karttoihin.

Noin 80 metriä kiviröykkiöstä koilliseen, läheltä suunnittelualueen itärajaa havaittiin suurehkojen kivien muodostama rykelmä, halkaisijaltaan noin kolmen metrin kokoisella alueella (MuTu125007Dg_12). Suurimmat kivistä voitiin tunnistaa louhituiksi niiden kulmikkaan muodon ja kiilajälkien perusteella.

Metallinetsintää tehtiin valikoiduilla alueilla (kts. Kartta 2). Kiviröykkiön ympäriltä löytyneitä historiallisen ajan rautanauloja lukuun ottamatta löytöaineisto oli hyvin vähäistä ja ajoitukseltaan modernia (pullonkorkkeja ja rautalangan pätkiä).

Lähikohteiden tarkastuksen yhteydessä havaittiin, että Isokylä 3 muinaisjäännöskohteen tiedot eivät ole ajantasaiset Kulttuuriympäristön palveluikkunassa (Kyppi.fi). Muinaisjäännösalue on nykyisin lähes kauttaaltaan rakennettua aluetta ja kohteen röykkiöistä vain yksi (röykkiö 3) voitiin maastosta paikantaa.

5. YHTEENVETO

Muuritutkimus teki 29.10.2024, 28. ja 31.1.2025 arkeologisen inventoinnin Naantalin Luonnonmaalla, Särkänsalmentien pohjoispuolisella kallioalueella, jonne suunnitellaan hotellikaavaa. Tutkimuksen oli tilannut Naantalin kaupunki. Alueella sijaitsee mahdolliseksi muinaisjäännökseksi luokiteltu kiviröykkiö, Isokylä (mj. rek. 1000004135). Inventoinnin tavoitteena oli selvittää röykkiön ajoitus ja luonne sekä tehdä yleisinventointi koko suunnittelualueella. Inventointimenetelminä käytettiin vanhaan kartta-aineistoon ja ilmakuviin tutustumista, maastotarkastusta ja metallinetsintää metallinilmaisimella.

Kiviröykkiö voitiin vanhojen karttojen perusteella tulkita tuulimyllyn pohjaksi. Röykkiön ympäriltä löytyi metallinilmaisimella vanhoja nauloja ja muita rautaosia, jotka lienevät peräisin myllystä. Muualta inventointialueelta tehdyt metallilöydöt olivat moderneja.

Röykkiön lähiympäristöstä havaittiin lisäksi pienen rakennuksen kivijalka, muutamia kivistä ladottuja aidantolpan sijoja ja louhostoiminnan jälkiä. Esihistoriaan viittaavia havaintoja ei alueella tehty.

LÄHTEET

Astia, Kansallisarkiston asiointipalvelu. Maanmittaushallituksen uudistusarkisto. A70:5/1–4 Isokylä; Isojako metsämailla koskien myös Intilän yksinäistaloa (1782–1782): Tiedosto 2.

https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/

https://vanhatkartat.fi/#12/60.4499/21.98363

Suunnittelu-/inventointialue

Isokylä (mj. 1000004135)

Isonkylän kartano (mj. 1000018613)

Isokylä 2 (mj. 1000004174)

Isokylä 1 (mj. 1000004173)

Isokylä 3 (mj. 1000006220)

Matalahti (mj. 1000004137)

Lounakulma (mj. 1000050310)

Juntti III (mj. 1000053250)

Muinaisjäännöskohde

Mahdollinen muinaisjäännöskohde

Löytöpaikka

0 240 m

N

Naantali **Isokylä** Uotila, Suomi & Ronkainen 2025	**Yleiskartta** **Tunnetut kohteet suunnittelualueen lähiympäristössä**
Muuritutkimus Oy / MuTu125007	
Mittausdokumentointi: M. Ronkainen, L. Suomi & H. Isokorpi Karttojen puhtaaksi piirto: M. Ronkainen & L. Suomi Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 1:10 000	MK 1:6000 Koord. ETRS-GK23 Kork. N2000 KARTTA 1

Suunnittelu-/inventointialue

laavu

Vaja ja
nuotiopaikka

Isonkylän kartano (mj. 1000018613)

Isokylä

Tuulimylly (tun. 1000004135)

Rakennuksen perustusta

Raja- tai muu kivimerkki

Louhosjälkiä

Louhoskasa

Metallinilmaisimella tutkitut alueet

0 60 m

N

Naantali **Isokylä** Uotila, Suomi & Ronkainen 2025	**Yleiskartta** **Inventoinnin tulokset suunnittelualueella**
Muuritutkimus Oy / MuTu125007	
Mittausdokumentointi: M. Ronkainen, L. Suomi & H. Isokorpi Kartttojen puhtaaksi piirto: M. Ronkainen & L. Suomi Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 1:10 000	MK 1:1500 Koord. ETRS-GK23 Kork. N2000 KARTTA 2

MuTu125007Dg_1. Isonkylän kiviröykkiö. Etelästä. Kuva L. Suomi 29.10.2024

MuTu125007Dg_2. Isonkylän kiviröykkiö. Luoteesta. Kuva L. Suomi 28.1.12025

MuTu125007Dg_3. Vanhan tuulimyllyn myllynkivet pihakoristeina. Toinen kivi sijaitsee hieman taaempana pusikon alla. Koillisesta. Kuva L. Suomi 31.1.2025

MuTu125007Dg_4. Kiviröykkiön länsipuolelta havaittu pienen rakennuksen kivijalka. Idästä. Kuva L. Suomi 29.10.2024

MuTu125007Dg_5. Louhintajälkiä kallioperässä. Koillisesta. Kuva L. Suomi 29.10.2024

MuTu125007Dg_6. Louhintajälkiä kallioperässä. Idästä. Kuva L. Suomi 29.10.2024

MuTu125007Dg_7. Kahden kiven muodostama aidantolpansija tai rajamerkki. Idästä. Kuva L. Suomi 28.1.2025

MuTu125007Dg_8. Kolmen kiven muodostama aidantolpansija tai rajamerkki (etualalla). Taustalla näkyy kumpare, jonka päällä sijaitsee kaksi kivirinkiä. Lännestä. Kuva L. Suomi 28.10.2025

MuTu125007Dg_9. Lähikuva edellisen kuvan kivilatomuksesta. Idästä. Kuva L. Suomi 28.1.2025

MuTu125007Dg_10. Kallionkumpareen päällä sijaitseva pieni kivirinki. Kaakosta. Kuva L. Suomi 28.1.2025

MuTu125007Dg_11. Kallionkumpareen päällä sijaitseva hajonnut kivirinki. Luoteesta. Kuva L. Suomi 28.1.2025

MuTu125007Dg_12. Louhosrykelmä. Kaakosta. Kuva L. Suomi 28.1.2025

MuTu125007Dg_13. Poistolöydöt. Metallinetsinnässä löytyneet rautanaulat, -niitit ja -esineet. Kuva M. Ronkainen

MuTu125007Dg_14. Poistolöydöt. Lasin ja fajanssin palat. Kuva M. Ronkainen

MuTu125007Dg_15. Poistolöydöt. Metallinetsinnässä löytynyt pyöreä metalliesine, todennäköisesti kolikko. Kuva M. Ronkainen

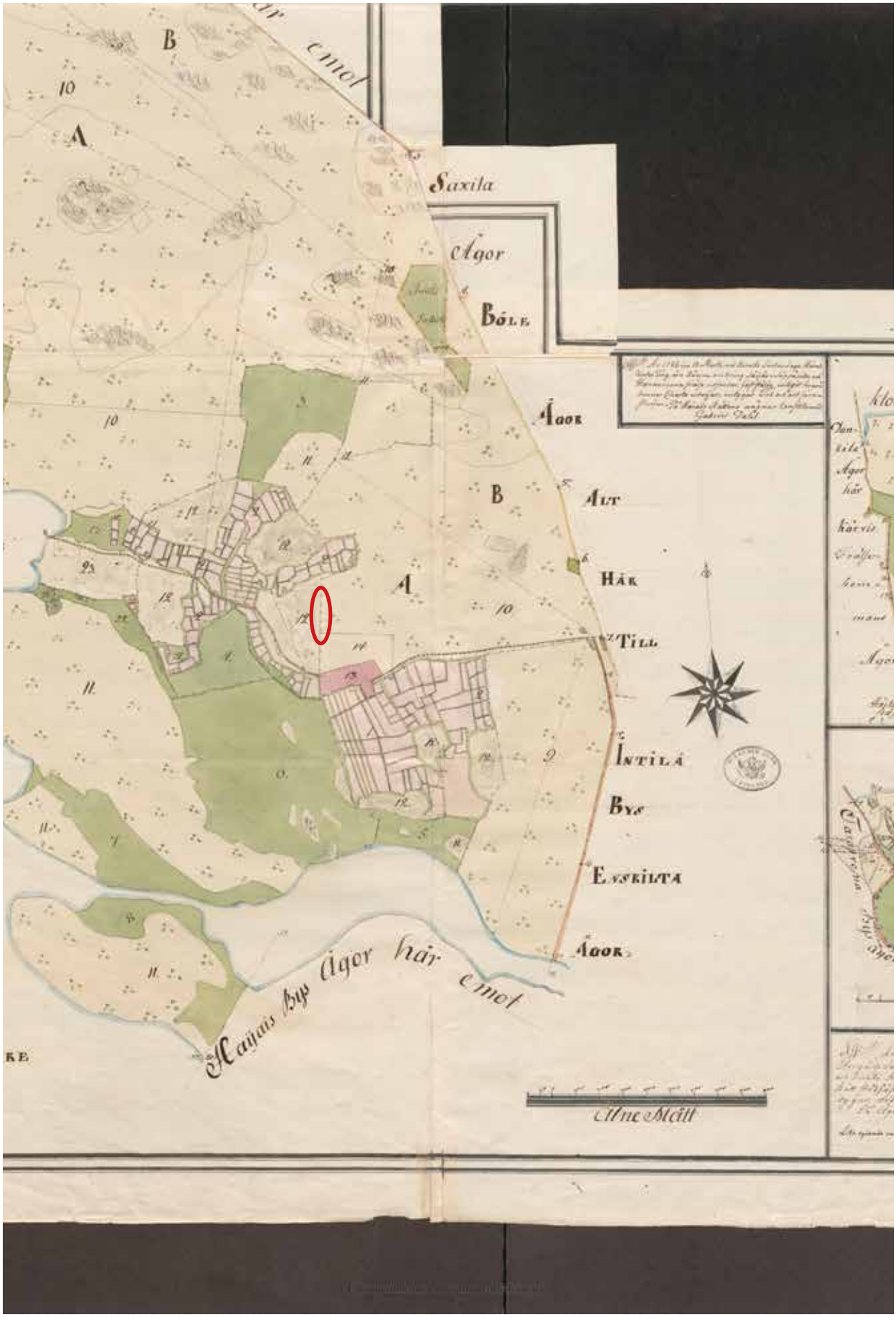

Maanmittaushallituksen uudistusarkiston karttakuva. A70:5/1-4 Isokylä; Isojako metsämailla koskien myös Intilän yksinäistaloa (1782–1782). Suunnittelualueen poikki kulkeva raja ympyröity punaisella.